

**ADRODDIAD BLYNYDDOL
PWYLLGOR SAFONAU
CYNGOR GWYNEDD
2024 – 2025**

RHAGAIR GAN Y CADEIRYDD

Mae safonau mewn bywyd cyhoeddus yn parhau yn bwnc sy'n cael cryn sylw ar hyn o bryd, gan bwysleisio pwysigrwydd ymddygiad unigolion ar gyfer cynnal hyder y cyhoedd yn y modd y gwneir penderfyniadau ar eu rhan gan eu cynrychiolwyr etholedig. Rwyf yn hyderus y gall y pwyllgor hwn barhau i roi cymorth ac arweiniad i aelodau Cyngor Gwynedd ac aelodau'r cyngorau cymuned, tref a dinas o fewn y sir.

Hoffwn gymryd y cyfle i ddiolch i David Wareing am ei wasanaeth ymroddedig a'i gyfraniad gwerthfawr i waith y pwyllgor dros y ddeg mlynedd ddiwethaf. Ar yr un pryd, hoffwn hefyd estyn croeso cynnes i ddau aelod newydd y pwyllgor, Non Pugh a Sonya Khade, ac edrychaf ymlaen at weithio gyda nhw yn y dyfodol.

Hywel Eifion Jones
Cadeirydd y Pwyllgor Safonau

RHAGAIR GAN Y SWYDDOG MONITRO

O edrych yn ôl ar y rhaglen waith a'r gweithgaredd yn y Pwyllgor Safonau mae cryn dipyn o faterion wedi eu cyfarch yn ystod y flwyddyn . Yn ogystal mae' Pwyllgor wedi ymdrin â cheisiadau am oddefebau mewn meysydd sydd o bwysigrwydd i'r Cyngorau (Gwynedd thref) ynghyd a'r Aelodau oedd yn ymgeisio. Rhan bwysig o swyddogaeth y Pwyllgor yn cynnal y fframwaith foesegol.

Mae cefnogi a hyrwyddo safonau uchel o ymddygiad yn rhan greiddiol o'r gwaith yma. Cyflawnir hyn drwy gyfuniad o gynghori ar gais, cyngor rhagweithiol a hyfforddi. Yn fy marn i mae hyfforddiant a dealltwriaeth o'r Cod Ymddygiad yn rhoi sylfaen i aelodau fod yn gyfarwydd â hanfodion y Cod. Mae hyn yn arbennig o amgylch y darpariaethau buddiannau personol, lle maen nhw'n codi a sut i ymateb. Nid yn unig o safbwynt priodoldeb ond hefyd o safbwynt cefnogi paratoi yn briodol ar gyfer cyfarfodydd a gweithredu eich swyddogaethau o ddydd i ddydd. Fodd bynnag mae'n siomedig nodi eto fod nifer o aelodau yn parhau heb fynychu'r cyrsiau llawn sydd wedi eu cynnal. Byddaf yn cydweithio gydag Arweinyddion y Grwpiau i gyfarch hyn.

Yn y pen draw, consensws ynghylch y math o Gyngor yr ydym am ei weld a gweithio ynddo sy'n cynrychioli'r sylfaen orau. Nid yw diwylliant o briodoldeb yn llyffetheirio dadl wleidyddol iach a grymus. Ond, mae yn rhoi hyder i'r cyhoedd ynglŷn â'r math o ansawdd y llywodraethant sydd yng Ngwynedd. Mae hyn yn cefnogi canolbwyntio ein gwaith ar ymyriadau, arweiniad a chefnogaeth sy'n datblygu ac yn cynnal y safonau a ddisgwylir.

Iwan Evans
Swyddog Monitro
Cyngor Gwynedd

CYFLWYNIAD

Sefydlwyd y Pwyllgor yn 2001 o dan Ddeddf Llywodraeth Leol 2000. Prif swyddogaeth y Pwyllgor yw hyrwyddo a chynnal safonau uchel o ymddygiad gan gynghorwyr ac aelodau cyfetholedig Cyngor Gwynedd, a chynghorau cymuned a thref Gwynedd. Gwna hyn mewn sawl ffordd:

- Cynorthwyo'r cynghorwyr a'r aelodau cyfetholedig i ddilyn y Cod Ymddygiad Aelodau.
- Cynghori'r awdurdod ar fabwysiadau neu ddiwygio'r Cod Ymddygiad Aelodau
- Monitro gweithrediad y Cod Ymddygiad Aelodau
- Cynghori, hyfforddi neu drefnu i hyfforddi cynghorwyr ac aelodau cyfetholedig ar faterion yn ymwneud â'r Cod Ymddygiad.
- Penderfynu ar gwynion a gyfeirir ato gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru fod aelodau wedi torri'r Cod Ymddygiad.
- Ystyried ceisiadau a wneir gan aelodau am oddefebau i'w galluogi i gymryd rhan mewn trafodaethau, er bod ganddynt fuddiant sy'n rhagfarnu o dan y Cod.
- Ystyried materion a gyfeirir ato dan drefn ddatrys cwynion lleol Cyngor Gwynedd
- Goruchwylio Polisi Rhoddion a Lletygarwch Aelodau Cyngor Gwynedd .

Adroddiad Blynyddol

Diwygiwyd Deddf Llywodraeth Leol 2000 gan Ddeddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 gan ei gwneud yn ddyletswydd statudol bellach i bwyllgorau safonau adrodd i'w awdurdod, cyn gynted ag sy'n ymarferol bosib ar ôl diwedd y flwyddyn ariannol, mewn perthynas â'r flwyddyn honno (h.y. y cyfnod o 12 mis yn gorffen ar 31 Mawrth).

Rhaid i'r adroddiad ddisgrifio sut y mae swyddogaethau'r pwyllgor wedi eu gweithredu yn ystod y flwyddyn, gan yn benodol gynnwys crynodeb o :

- Yr hyn sydd wedi'i wneud i gyflawni'r swyddogaethau cyffredinol a phenodol a roddwyd i'r pwyllgor gan Ddeddf 2000
- Adroddiadau ac argymhellion a wneir neu a gyfeirir at y pwyllgor gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru

- Camau a gymerwyd gan y pwyllgor ar ôl iddo ystyried adroddiadau ac argymhellion o'r fath;
- hysbysiadau a roddir i'r pwyllgor gan Banel Dyfarnu Cymru

Rhaid i adroddiad gan bwyllgor safonau cyngor sir hefyd gynnwys:

- Asesiad y pwyllgor o'r graddau y mae arweinwyr grwpiau gwleidyddol ar y cyngor wedi cydymffurfio â'u dyletswyddau newydd statudol mewn perthynas â safonau ymddygiad.

Gall yr adroddiad gynnwys:

- Argymhellion i'r awdurdod ynghylch unrhyw fater y mae gan y pwyllgor swyddogaethau mewn cysylltiad ag ef.

Rhaid i'r awdurdod ystyried pob adroddiad blynyddol a wneir gan ei bwyllgor safonau cyn diwedd 3 mis sy'n dechrau ar y diwrnod y mae'r awdurdod yn derbyn yr adroddiad.

AELODAU'R PWYLLGOR

Er bod y Pwyllgor Safonau yn un o bwyllgorau Cyngor Gwynedd, mae'n cynnwys mwyafrif o aelodau sydd heb unrhyw gysylltiad â'r Cyngor neu lywodraeth leol ('Aelodau Annibynnol'). Mae hefyd yn cynnwys aelod sy'n cynrychioli buddiannau'r cynghorau cymuned ('Aelod Pwyllgor Cymunedol'), yn ogystal â thri aelod etholedig o Gyngor Gwynedd. Rhaid i Gadeirydd ac Is-gadeirydd y Pwyllgor ddod o blith yr Aelodau Annibynnol.

Aelodau Annibynnol

David Wareing (aelod 2015 -2025)

Daeth aelodaeth David i ben eleni ar ôl deng mlynedd o wasanaeth i'r Pwyllgor. Symudodd David o Swydd Gaerhirfryn i'r Groeslon yn 2014 yn dilyn ei ymddeoliad o Heddlu Glannau Mersi. Gwasanaethodd am 26 mlynedd mewn amrywiaeth o rolau, yn fwyaf diweddar yn Adran Weithredol yr Heddlu yn y Pencadlys. Yn y swydd hon roedd yn cynllunio digwyddiadau cyhoeddus mawr, diogelwch y cyhoedd yn ystod gweithrediadau gan yr Heddlu a lleihau cymorth yr heddlu i asiantaethau allanol drwy fwy o weithio mewn partneriaeth. Roedd yn arbenigo mewn asesu risg a sicrhau cydymffurfiaeth gyda deddfwriaeth iechyd a diogelwch. Cynrychiolodd David Heddlu Glannau Mersi ar bob un o'r pum Grŵp Ymgynghorol Diogelwch o fewn yr ardal honno. Mae'n credu'n gryf bod yn rhaid i weithredoedd y rhai sydd mewn swyddi cyhoeddus fod yn dryloyw ac yn atebol.

Aled Jones (aelod ers 2016)

Brodor o Lanbedr Pont Steffan, Ceredigion yn wreiddiol yw Aled. Astudiodd radd mewn Cymraeg a Daearyddiaeth ym Mhrifysgol Aberystwyth. Ar ôl graddio ym 1999, symudodd i Gaernarfon i weithio gyda chwmni cyfieithu Cymen a daeth yn gydberchennog ar y cwmni yn 2007. Bellach mae'n cyflogi tîm o bron 30 aelod staff a dros 20 o gyfieithwyr llawrydd eraill. Mae'n byw ym Mangor gyda Tegwen a'r plant, Cai a Beca. Yn ddiweddar, cwblhaodd gwrs Arweinyddiaeth a Rheoli Lefel 5 yr ILM ar y cyd rhwng Prifysgol Bangor ac Abertawe. Nod y rhaglen yw creu amgylchedd i alluogi arweinwyr i ddatblygu busnesau arloesol a meithrin sgiliau arwain o'r radd flaenaf. Yn rhinwedd ei swydd fel cyfieithydd ar y pryd, mae ganddo brofiad helaeth o fynychu cyfarfodydd ar bob lefel o lywodraethiant, o'r Undeb Ewropeaidd i gyngor cymuned, felly mae mewn sefyllfa dda i arsylwi ar ymddygiad a safonau gan adnabod yr arferion gorau.

Hywel Eifion Jones (aelod ers 2019)

Wedi'i eni a'i addysgu yn Nyffryn Clwyd, roedd Eifion yn uwch reolwr gyda Banc Barclays yn gwasanaethu 34 mlynedd mewn nifer o ganghennau ledled Gogledd a

Chanolbarth Cymru. Mae wedi ymgymryd â llawer o swyddogaethau gwasanaeth cyhoeddus gan gynnwys Cynghorydd Sir gyda Chyngor Ynys Môn ac aelod o Awdurdod Heddlu Gogledd Cymru. Ar hyn o bryd mae'n Ynad ar fainc Gogledd Orllewin Cymru, yn aelod o Fyrddau Pensiwn Gwynedd, Betsi Cadwaladr ac Adra. Mae hefyd yn aelod o Banel Dyfarnu Cymru sy'n penderfynu honiadau o dorri'r cod ymddygiad gan aelodau etholedig Cyngorau Sir a Chymuned.

Mark Jones (aelod ers Rhagfyr 2022)

Mae Mark yn byw ym Mangor ac yn gyn swyddog heddlu gyda 30 mlynedd o brofiad mewn amrywiaeth o rolau, gan gynnwys fel Pennaeth Safonau Proffesiynol Heddlu Gogledd Cymru. Gwasanaethodd fel Llywodraethwr Cymunedol ac Is-gadeirydd yn Ysgol Glanadda am 20 mlynedd. Mae hefyd yn gyn-gadeirydd Adra, lle mae'n parhau i wasanaethu fel aelod o'r Bwrdd.

Penodi Aelodau Annibynnol Newydd

Daeth dwy sedd ar gyfer aelodau annibynnol yn wag, a hysbysebwyd y swyddi gweigion yn unol â'r darpariaethau statudol a derbyniwyd tri chais.

Sefydlwyd Panel Penodi, a oedd yn cynnwys Mr Eifion Jones , Cadeirydd y Pwyllgor Safonau, y Cynghorydd Cymuned Richard Parry Hughes (Aelod Cymunedol o'r Pwyllgor Safonau), Cyngorwyr Gwynedd Cyng. Beca Roberts Cadeirydd y Cyngor a'r Cynghorydd Anne Lloyd Jones Cadeirydd Pwyllgor Gwasanaethau Democratiaeth a Mr Griffith Jones fel aelod lleyg statudol .

Bu'r Panel, gyda chefnogaeth a chyngor y Swyddog Monitro, yn cyfweld â'r ymgeiswyr ac ar ôl ystyried y meini prawf a nodir yn y fanyleb person ar gyfer y rôl, argymhellodd y Panel benodi Non Gibson a Sonal Khade . Cadarnhawyd y penodiadau gan gyfarfod o'r Cyngor Llawn ar 1 Mai 2025.

Non Gibson

Mae Non yn byw ym Methel, Arfon gyda dros 23 o flynyddoedd o brofiad fel yn yr Heddlu gan gwblhau ei gyrfa fel rhingyll. Mae wedi gweithio ar ystod o faterion a Chadeirio Tîm Ymyrraeth Cynnar ynghyd a gweithio ar faterion amlasiantaethol ac wrth gwrs profiad o weithio o fewn y gyfundrefn cyfiawnder .

Sona Khade

Mae Sonal yn byw ym Mhwlheli a gyda chefnidir mewn cyllid a rheolaeth cytundebau yn y sector cyhoeddus. Bellach yn hunan gyflogedig. Mae wedi gweithio ar lefel uchel o fewn llywodraeth leol ac iechyd gan arwain ar brosiectau a materion archwilio.

Aelod Pwyllgor Cymunedol

Cynghorydd Richard Parry Hughes (aelod ers 2017)

Magwyd Richard ar fferm yn Llanaelhaearn ac aeth i Ysgol Ramadeg Pwllheli, Coleg Amaethyddol Glynllifon, a Choleg Seale Hayne (Prifysgol Plymouth). Mae ganddo ôl radd mewn Rheolaeth Fferm. Bu yn gweithio i bartneriaeth filfeddygon yn Chwillog am dair blynedd ac yn ddarlithydd rhan amser yng Ngholeg Glynllifon, cyn prynu fferm Penfras Uchaf Llwyndyrus lle bu ei deulu yn denantiaid arni am dros dri chan mlynedd. Mae'n briod ac Eleri ac mae ganddynt dri mab. Yn gyn arweinydd Cyngor Gwynedd, mae yn dal i ffermio. Mae ganddo brofiad helaeth o bwyllgorau gan ddal swyddi fel cadeirydd Ffederasiwn Clybiau Ffermwyr Ifanc Cymru cyn ymgymryd â chael ei ethol fel aelod o gyrff cyhoeddus. Bu yn aelod o Gyngor Sir Gwynedd o 1992 hyd 1996 ac yn aelod o Gyngor Gwynedd o 1996 i 2008. Bu'n arwain Cyngor Gwynedd o 2003 i 2008 a hefyd yn lefarydd Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru ar yr Amgylchedd a Chynllunio yn ystod y cyfnod yma. Mae'n aelod brwd o Gwmni Drama Llwyndyrus a chefnogwr amryw o gymdeithasau eraill lleol megis, Antur Aelhaearn a Chyfeillion Eglwys Carnguwch. Mae'n gweithio'n wirfoddol fel gweithiwr achos i'r Farm Community Network. Mae'n aelod o Gyngor Cymuned Llannor ers 1992.

Aelodau Cyngor Gwynedd

Cynghorydd Beth Lawton (aelod ers 2017)

Mae Beth yn byw ym Mryncrug ac yn berchen ffatri leol. Mae'n Gynghorydd Sir dros ardal Bro Dysynni sydd yn cynnwys pentrefi Bryncrug, Abergynolwyn a Llanegryn. Mae hefyd yn Gynghorydd Cymuned ac yn gadeirydd Llywodraethwyr Ysgol Craig y Deryn. Mae'n weithgar ar sawl pwyllgor yn y gymuned yn cynnwys Carnifal Abergynolwyn, Ffair Wledig Bryncrug, Pwyllgor Apêl Ysbyty Tywyn a llawer eraill. Mae yn aelod o Ferched y Wawr ac yn arwain yn Eisteddfod Abergynolwyn. Mae yn aelod o Bwyllgor Craffu Gofal a Thai a Phwyllgor Craffu Addysg ac Economi Cyngor Gwynedd ac wedi bod yn Gadeirydd ar y ddau bwyllgor ers bod yn aelod. Mae hefyd yn gyfarwyddwr a Chadeirydd Cwmni Hamdden Byw'n Iach.

Cynghorydd Anne Lloyd-Jones (aelod ers 2017)

Mae Anne yn byw ac yn rhedeg busnes twristiaeth fferm yn Nhywyn, ac mae wedi cynrychioli Tywyn ar Gyngor Gwynedd ers 1995 a chyn hynny roedd yn aelod o Gyngor Dosbarth Meirionnydd am wyth mlynedd. Etholwyd hi gyntaf fel aelod Gyngor Tref Tywyn yn 1985 a bu'n Faer yn 1991, ac eto yn 2004 a bu'n Gadeirydd Cyngor Gwynedd yn 2009. Mae hi'n gyn Gadeirydd pwyllgor Cynllunio Cyngor Gwynedd a'r Pwyllgor Gwasanaethau Democratiaeth ac aelod sefydlol o Gartrefi Cymunedol Gwynedd.

Roedd hi'n aelod o Gyngor Iechyd Cymuned Meirionnydd, ac yn Gadeirydd presennol Cronfa Apêl Ysbyty Tywyn a'r Cylch.

Mae hi'n aelod ac yn gyn-gadeirydd Ysgol Penybryn ac yn aelod ar gorff Llywodraethol Ysgol Uwchradd Tywyn.

Roedd Anne yn Gadeirydd Twristiaeth Canolbarth Cymru rhwng 2001-2016, yn aelod sefydliadol ac yn gyn-lywydd a Thrysorydd Clwb Inner Wheel Tywyn a bu'n Drysorydd cangen leol yr NSPCC ers 1989.

Mae Anne yn briod â John ac mae ganddyn nhw dair merch a dwy wyres sy'n efeilliaid.

Cynghorydd Dewi Owen (aelod ers 2022)

Mae Dewi yn ffermio yn Aberdyfi, ac wedi bod yn Gynghorydd Sir dros Aberdyfi a Phennal ers pymtheg mlynedd, ac ar Gyngor Cymuned Aberdyfi ers pum mlynedd ar hugain. Cafodd ei ethol yn Gadeirydd Cyngor Gwynedd yn 2014. Mae Dewi wedi bod yn Gadeirydd ar sawl pwyllgor craffu, ac ar hyn o bryd yn Gadeirydd y Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd ar Gyngor Gwynedd, ac wedi ymuno gyda'r Pwyllgor Safonau ers 2022.

Mae Dewi yn Gadeirydd Llywodraethwyr Ysgol Uwchradd Tywyn, ac yn aelod o sawl pwyllgor lleol, fel Sioe Sir Meirion, Undeb Amaethwyr Cymru ac 'Aberdyfi Advertising & Improvements Committee.

Y Swyddog Monitro

Mae Swyddog Monitro'r Cyngor, Iwan Evans, ynghyd a swyddogion o'r Gwasanaeth Cyfreithiol a'r Gwasanaeth Democrataidd yn cefnogi'r Pwyllgor Safonau yn ei waith. Mae gan y Swyddog Monitro rôl statudol i sicrhau bod y Cyngor, ei aelodau a'i swyddogion yn gweithredu yn briodol ac yn gyfreithlon.

Manylion Cyswllt

- Iwan Evans, Pennaeth Gwasanaethau Cyfreithiol a Swyddog Monitro. E-bost: IwanGDEvans@gwynedd.llyw.cymru Ffôn (01286) 679015
- Siôn Huws, Rheolwr Priodoldeb ac Etholiadau a Dirprwy Swyddog Monitro. E-bost: sionhuws@gwynedd.llyw.cymru Ffôn: (01286) 679168

GWAITH Y PWYLLGOR YN YSTOD 2024 - 2025

Mae gwaith y Pwyllgor wedi cynnwys y canlynol dros y flwyddyn (ceir rhaglen waith lawn y Pwyllgor yn yr **Atodiad 1**):

Achosion fu gerbron y Pwyllgor

Ni chyfeiriwyd adroddiad ar gŵyn o dorri'r Cod Ymddygiad at y pwyllgor gan yr Ombwdsmon yn ystod y flwyddyn.

Cwynion eraill

Hysbysir y Pwyllgor hefyd o benderfyniadau'r Ombwdsmon ar y cwynion hynny na chyfeirir at y Pwyllgor am benderfyniad, a cheir crynodebau ohonynt yn **Atodiad 2**.

Goddefebau

Mae'r Cod Ymddygiad i Aelodau yn darparu na all cynghorydd gymryd rhan mewn trafodaeth os oes ganddo/i 'fuddiant sy'n rhagfarnu'. Serch hynny mae gan aelod yr hawl i wneud cais i'r Pwyllgor am ganiatâd i gymryd rhan er bod ganddo/i'r buddiant yma, h.y. goddefiad.

Derbyniwyd cais gan aelod o Gyngor Tref yn gofyn am ganiatâd i gymryd rhan mewn trafodaeth ar ddyfodol adeilad cymunedol, er bod ganddi gysylltiadau â rhai o ddefnyddwyr presennol yr adeilad allai gael eu heffeithio gan benderfyniad y cyngor. Caniatawyd y cais yn rhannol gan ganiatáu'r aelod i siarad ond nid i bleidleisio ar y mater. Byddai angen iddi ddatgan bodolaeth y buddiant a'r oddefeb yn y cyfarfod, a gadael yr ystafell ar ôl gorffen cyfrannu i'r drafodaeth. Caniatawyd y cais gan fod y Pwyllgor o'r farn na fyddai'r persbectif unigryw y gallai'r aelod gynnig yn amgylchiadau penodol yr achos yma, ar gael fel arall i'r cyngor.

Fforwm Pwyllgorau Safonau Cenedlaethol Cymru

Mae Fforwm Genedlaethol Pwyllgorau Safonau Cymru bellach wedi ei sefydlu, er mwyn rhannu arfer da a chydlyn ymarfer a chreu rhwydwaith cymorth ar gyfer cadeiryddion. Mae cadeiryddion holl bwyllgorau safonau Cymru yn mynychu'r cyfarfodydd ynghyd â chynrychiolaeth o Swyddogion Monitro i ddarparu cyngor proffesiynol. Darperir yr ysgrifenyddiaeth gan Gymdeithas Llywodraeth Leol Cymru.

Hyfforddiant i Aelodau Cyngor Gwynedd

Cynhaliwyd dwy sesiwn hyfforddi rithiol ar y Cod Ymddygiad gan y Swyddog Monitro, un ym mis Ebrill ac un ym mis Rhagfyr. Roedd y rhain yn gyrsiau dilynol i roi cyfle i aelodau nad oeddent wedi mynychu digwyddiadau hyfforddi blaenorol fynychu. Mae'r rhain wrth gwrs yn ofynion hyfforddi craidd dynodedig. Yn ogystal, mae recordiad o'r cwrs Mis Rhagfyr ar gael ar-lein fel ffordd o fodloni'r gofyniad Yn anffodus, mae'n parhau i fod yn wir nad yw sawl aelod wedi ymgymryd â'r hyfforddiant hwn eto.

Cefnogaeth i Aelodau Cyngorau Cymuned , Tref a Dinas

Mae 3 elfen o gefnogaeth y gellir ei gynnig i aelodau a chlercod cyngorau cymuned ar faterion yn ymwneud â'r Cod Ymddygiad:

1. **Cyngor ar faterion penodol** - drwy gysylltu gyda'r Swyddog Monitro neu'r Dirprwy Swyddog Monitro.
2. **Gwefan Cyngor Gwynedd** - Tudalen Pwyllgor Safonau yn cynnwys o wybodaeth a chanllawiau yn ogystal â dolenni i wefannau eraill defnyddiol.
3. **Hyfforddiant** - y bwriad yw cynnal hyfforddiant rhithiol ar ffurf 'webinar'. Byddai hyn yn creu adnodd y gallai aelodau ei wyllo pan yn gyfleus iddynt yn hytrach na gorfod dibynnu ar sesiynau mewn mannau ac ar amseroedd penodol.

Dechreuwyd ar raglen o sesiynau hyfforddiant rhithiol eleni. Cynhaliwyd 2 sesiwn ym mis Mawrth, ac estynnwyd gwahoddiad i aelodau a chlercod cyngorau cymuned ardal Arfon. Amcan y sesiwn yw galluogi aelodau a chlercod i gael dealltwriaeth o hanfodion y Cod Ymddygiad, arfogi aelodau i weithredu o fewn y fframwaith ac amlygu lle i gael arweiniad a gwybodaeth bellach. Mae'n cynnwys cyflwyniad a chyfle i holi cwestiynau a thrafod wedyn. Mynychwyd y sesiynau gan gyfanswm o 44 aelodau a chlercod yn cynrychioli 9 cyngor cymuned.

Y bwriad yw cynnal mwy o sesiynau yn ystod y flwyddyn i ddod i gynnwys cyngorau ardaloedd Dwyfor a Meirionnydd hefyd. Bydd y cyflwyniad hefyd yn cael ei recordio fel y bydd ar gael ar wefan Cyngor Gwynedd.

Dyletswydd Arweinyddion y Grwpiau Gwleidyddol

yn ofynnol i arweinydd a grŵp gwleidyddol sy'n cynnwys aelodau o gyngor sir neu gyngor bwrdeistref sirol gymryd camau rhesymol i hyrwyddo a chynnal safonau ymddygiad uchel gan aelodau'r grŵp. Diffinnir "grŵp" at y diben hwn fel 2 neu fwy o aelodau sy'n rhoi hysbysiad i'r Swyddog Priodol eu bod yn dymuno cael eu trin fel grŵp at ddibenion gofynion cydbwysedd gwleidyddol a dyrannu seddi ar Bwyllgorau'r Cyngor.

Mae'r canllawiau'n ei gwneud yn glir nad yw'r ddyletswydd hon yn gwneud arweinwyr grŵp gwleidyddol yn atebol am ymddygiad eu haelodau, gan fod

ymddygiad yn fater o gyfrifoldeb unigol. Fodd bynnag, mae ganddynt rôl resymol i gymryd camau o ran cynnal safonau, gosod esiampl, defnyddio eu dylanwad i hyrwyddo a diwylliant cadarnhaol, bod yn rhagweithiol wrth hyrwyddo safonau ymddygiad uchel yn eu grŵp a mynd i'r afael â materion cyn gynted ag y byddant yn codi. Petai arweinydd grŵp gwleidyddol yn methu ag ymwneud gyda'r ddyletswydd newydd mewn ffordd ystyrlon, gellir bosib ystyried ei bod yn dod ag anfri ar eu swydd, ac yn debygol o fod yn torri'r Cod.

Mae adran 62(3) o Ddeddf 2021 yn diwygio adran 54 o Ddeddf 2000 i ymestyn y swyddogaethau Pwyllgor Safonau i gynnwys monitro cydymffurfiaeth gan arweinwyr gwleidyddol grwpiau sydd â'r ddyletswydd newydd i hyrwyddo a chynnal safonau ymddygiad uchel gan aelodau o eu grŵp. Dylai arweinwyr grwpiau a'r Pwyllgor Safonau gytuno ar ffurf ac amllder adroddiad o bob arweinydd grŵp i'r Pwyllgor, a fyddai wedyn yn ystyried pob adroddiad a Rhoi adborth i arweinwyr y grŵp. Rhaid i'r Pwyllgor Safonau hefyd ddarparu cyngor a hyfforddi neu drefnu i hyfforddi arweinwyr grwpiau ar y ddyletswydd newydd. Ar ddechrau pob Tymor Cyngor dylai hyn ddigwydd o fewn chwe mis i'r etholiad a dylid ei adolygu o leiaf bob blwyddyn. Mae'r canllawiau hefyd yn awgrymu y gallai'r Pwyllgor Safonau gwrdd â grŵp arweinwyr o bryd i'w gilydd i adolygu trefniadau.

Ym Mis Tachwedd 2023, cyfarfu'r Pwyllgor Safonau ag arweinwyr y tri grŵp gwleidyddol ar y Cyngor - Plaid Cymru, Grŵp Annibynwyr a Rhyddfrydwyr/Llafur i gytuno sut y dylid monitro'r ddyletswydd hon a natur ac amllder y wybodaeth y dylid ei chyflwyno i'r Pwyllgor. Dyma bellach yw sail cynnal a monitro'r drefn.

Yn ystod y flwyddyn yma llwyddwyd i gynnal cyfarfod rhwng yr Arweinyddion Grwpiau a'r Swyddog Monitro. Cafwyd cyfarfod hefyd rhwng y Cadeirydd y Swyddog Monitro ac Arweinydd Grŵp Plaid Cymru wedi ei phenodiad i drafod y trefniadau. Mae'r drefn wedi ei chynnal eleni er ei fod wedi gorfod addasu i amgylchiadau. Mae trefn o gyfarfydd eisoes wedi eu trefnu ar gyfer y flwyddyn sydd i ddod. Ar y llaw arall mae'r berthynas weithio gyda phob Arweinydd yn gadarnhaol a chefnogol. Er bod y sefyllfa ynglŷn â mynychu hyfforddiant yn siomedig gellir bod yn hyderus fod yr Arweinyddion yn gwerthfawrogi ac yn cefnogi datrys y sefyllfa yma. Mae'r berthynas gadarnhaol yma yn rhoi hyder y gellir adeiladu ymhellach ar fanteision y drefn newydd.

RHAGLEN WAITH Y PWYLLGOR SAFONAU 2024-2025

17 Mehefin 2024

- Hunan Asesiad o waith y Pwyllgor yn ystod 2023/24
- Cymeradwyo Rhaglen Waith ar gyfer 2024/25
- Cymeradwyo adroddiad Blynnyddol y Pwyllgor Safonau 2023/24
- Derbyn adroddiad rheolaidd ar honiadau yn erbyn aelodau

4 Tachwedd 2024

- Derbyn adroddiad ar y Gofrestr Rhoddion a Lletygarwch
- Derbyn adroddiad ar y Gofrestr Datgan Buddiant
- Derbyn yr adroddiad ar Adolygiad Annibynnol o Ymchwiliadau gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru i Gwynion Cod Ymddygiad
- Ystyried Adroddiad Blynnyddol yr Ombwdsmon 2023/24
- Cofnodion Fforwm Cenedlaethol Pwyllgorau Safonau
- Derbyn adroddiad rheolaidd ar honiadau yn erbyn aelodau

17 Chwefror 2025

- Dyletswydd Arweinyddion Grwpiau Gwleidyddol a'r Pwyllgor Safonau.
(Gwahoddir Arweinyddion Grwpiau Gwleidyddol i'r Cyfarfod)
- Rhaglen Waith Arfaethedig 2025 -2026
- Derbyn adroddiad ar hyfforddiant i gynghorau cymuned

- Derbyn adroddiad rheolaidd ar honiadau yn erbyn aelodau
- Ystyried Adroddiad Blynyddol Panel Dyfarnu Cymru 2023/24

202307903

Bod aelod o gyngor tref wedi methu datgan buddiant ac wedi pleidleisio ar fater lle'r honnwyd bod ganddi fuddiant personol.

Penderfyniad

Peidio ag ymchwilio. Roedd un o'r cysylltiadau honedig yn awgrymu bod gan yr aelod fuddiant yn y mater a drafodwyd. Serch hynny roed yr aelod wedi datgan y buddiant yn y gorffennol ac roedd o'r farn nad oedd y buddiant yn berthnasol yn y mater penodol y tro hwn. Roedd y methiant yn ddigwyddiad ynysig ond atgoffwyd yr aelod o'r angen i ystyried ac adolygu ei dyletswyddau o dan y Cod Ymddygiad. Er y galli'r mater fod yn torri'r cod ni fyddai ymchwiliad yn y budd cyhoeddus.

202307940

Bod aelod o gyngor tref wedi methu datgan buddiant ac wedi pleidleisio ar fater lle'r honnwyd bod ganddi fuddiant personol. Hefyd honnwyd ei bod wedi gwneud datganiadau yn ystod y cyfarfod nad oeddynt yn wir.

Penderfyniad

Peidio ag ymchwilio. Nid oedd tystiolaeth wedi ei gyflwyno gefnogi'r honiadau.

202310118

Bod aelod o gyngor tref wedi methu datgan buddiant ac wedi cymryd rhan mewn trafodaeth a phleidleisio ar fater lle'r honnwyd bod ganddi fuddiant personol.

Penderfyniad

Peidio ag ymchwilio gan fod y materion a godwyd yn y gŵyn yma eisoes yn destun ymchwiliad ar wahân, ac ni fyddai felly yn y budd cyhoeddus i ymchwilio iddynt.

202310119

Bod aelod o gyngor tref wedi methu datgan buddiant ac wedi cymryd rhan mewn trafodaeth a phleidleisio ar fater lle'r honnwyd bod ganddo fuddiant personol. Byddai'r wybodaeth a ddarparwyd gan yr achwynydd yn cael ei ystyried fel rhan o'r ymchwiliad arall.

Penderfyniad

Peidio ag ymchwilio gan bod y materion a godwyd yn y gŵyn yma eisoes yn destun ymchwiliad ar wahân, ac ni fyddai felly yn y budd cyhoeddus i ymchwilio iddynt. Byddai'r wybodaeth a ddarparwyd gan yr achwynydd yn cael ei ystyried fel rhan o'r ymchwiliad arall.

202400306

Ymddygiad aelod o gyngor tref mewn cyfarfod o'r Cyngor ac wrth gynnal ymchwiliad yr honnwyd oedd yn ddiangen i ymddygiad swyddogion arferai reoli busnes ar ran y cyngor.

Penderfyniad

Peidio ag ymchwilio. Dim tystiolaeth ddigonol wedi ei gyflwyno i gefnogi'r honiadau.

202401290

Bod aelod o gyngor tref wedi methu datgan buddiant mewn cyfarfod o'r cyngor llawn

Penderfyniad

Peidio ag ymchwilio gan fod y materion a godwyd yn y gŵyn yma eisoes yn destun ymchwiliad ar wahân, ac ni fyddai felly yn y budd cyhoeddus i ymchwilio iddynt. Bydd y dystiolaeth yn cael ei ystyried fel rhan o'r ymchwiliad hwnnw.

202401291

Bod aelod o gyngor tref wedi methu datgan buddiant ac wedi pleidleisio ar fater lle'r honnwyd bod ganddi fuddiant personol oedd yn rhagfarnu.

Penderfyniad

Peidio ag ymchwilio gan fod y materion a godwyd yn y gŵyn yma eisoes yn destun ymchwiliad ar wahân, ac ni fyddai felly yn y budd cyhoeddus i ymchwilio iddynt. Bydd y dystiolaeth yn cael ei ystyried fel rhan o'r ymchwiliad hwnnw.

202401342

Cwyn bod aelod o gyngor tref wedi datgelu gwybodaeth gyfrinachol yn ystod cyfarfod o'r cyngor drwy gyfeirio at 2 aelod o'r cyngor oedd dan ymchwiliad gan yr Ombwdsmon

Penderfyniad

Er y gwerthfawrogwyd y gallai'r cyhoeddiad fod wedi achosi pryder a/neu embaras i'r aelodau oedd yn destun ymchwiliad, ym marn yr Ombwdsmon, ar y cyfan, nid oedd digon o dystiolaeth i awgrymu bod yr Aelod yn rhannu manylion preifat neu gyfrinachol am y cwynion. Ystyriwyd nad oedd yr ymddygiad a ddisgrifiwyd yn dechnegol yn groes i unrhyw ddarpariaeth yn y Ddeddf Llywodraeth Leol ac felly nid oedd yn torri'r Cod.

202403031

Bod aelod o gyngor tref wedi methu gadael yr ystafell pan yn ystod trafodaeth ar fater yr oedd wedi datgan buddiant yn ei gylch.

Penderfyniad

Er yr ymddangosai fod yr ymddygiad yn torri'r Cod penderfynwyd peidio ymchwilio gan fod cwyn yn erbyn yr aelod mewn perthynas â'r buddiant eisoes yn destun ymchwiliad ar wahân, ac ni fyddai felly yn y budd cyhoeddus i ymchwilio iddynt. Bydd y dystiolaeth yn cael ei ystyried fel rhan o'r ymchwiliad hwnnw.

Cwyn 202403620

Bod aelod o gyngor tref wedi methu datgan buddiant ac wedi cymryd rhan yn y drafodaeth a phleidleisio ar y mater.

Penderfyniad

Peidio ag ymchwilio gan fod y materion a godwyd yn y gŵyn yma eisoes yn destun ymchwiliad ar wahân, ac ni fyddai felly yn y budd cyhoeddus i ymchwilio iddynt. Bydd y dystiolaeth yn cael ei ystyried fel rhan o'r ymchwiliad hwnnw.

Cwyn 202403617

Bod aelod o gyngor cymuned wedi gwthio drws ffrynt yr achwynydd ar agor wrth iddo geisio ei gau ac wedi bygwth trais corfforol.

Penderfyniad

Peidio ymchwilio. Er gofyn i'r achwynydd nid ddarparodd dystiolaeth ddigonol am y digwyddiad nag i ddangos oes oedd yr aelod yn gweithredu fel cynghorydd neu fel unigolyn preifat ar y pryd

Cwyn 202404564

Honnwyd gan aelod o'r cyhoedd fod aelod o gyngor tref wedi torri'r Cod Ymddygiad trwy bostio post amhriodol ar Facebook, ar dudalen grŵp cymunedol, y dywedodd yr achwynydd ei fod yn cael ei reoli gan yr aelod.

Penderfyniad

Ni ddarparwyd tystiolaeth ategol i gadarnhau mai'r Aelod sy'n gyfrifol am dudalen y grŵp, na'r post y cwynwyd yn ei gylch. Er y gellid fod wedi gofyn am dystiolaeth bellach ystyriwyd y mater yng nghyd-destun Erthygl 10 Confensiwn Hawliau Dynol sy'n gwarchod rhyddid mynegiant. Nid oedd yr Ombwdsmon yn cymeradwyo postio delweddau cartŵn o'r math hwn, oedd ymddangos yn gyfan gwbl allan o le ac yn amhriodol ar dudalen grŵp cymunedol ac a allai achosi tramgwydd i aelodau'r cyhoedd. Fodd bynnag, ni fyddai'n cael ei ystyried mor ddifrifol, sarhaus neu anfoesgar i fod yn gyfystyr â thorri'r Cod nac i warantu gosod cosb gosod, gan na fyddai hyn yn cael ei ystyried yn ymyrraeth gymesur â rhyddid mynegiant yr aelod o dan Erthygl 10.
